

ישמע חכם

• ע"י דוד לעוו

~ אם היה מומחה לרבים פטור מלשלם ~

הרבה נזכר במשנה ובברייתא מונח "מומחה". מלה זו הוזכרה בענין התרת בכור (דווקא מומחה יכול לראות את הבכור ולהתירו, ואפילו נקטעה ידו או רגלו אינה ניתרת רק ע"פ מומחה). התרת נדרים אפשר ע"י יחיד מומחה, מותר לצאת בשבת רק בקמיע של רופא מומחה, מותר לישראל להתרפאות מרופא עכו"ם מומחה ול"ח לשפיות דמים, מומחה לרבים דן אפילו יחידי. גם מומחה שטעה בדין או שניבל בהמת חבירו פטור מלשלם.

יש צורך להסביר מה פירושו של מומחה בכל אלו המקרים?

פירושו הכללי, מומחה = expert or experienced. כשרוצים להתיר בכור באכילה, צריך שיהא בו מום קבוע, וצריך הרבה experience = "נסיון" (בשפה המודרנית), להכיר להבדיל בין מום עובר למום קבוע. (כעין רופא שראה הרבה פצעים ואסונות עד שכבר יודע איזה מהם "נשבר העצם" ואיזה סתם כאב חזק בשרירים).

התרת נדרים שייך בו מומחיות גדול: שואלין את הנודר כל-מיני שאלות המבלבלים את המונח (דומה לעורך-דין או ל"טוען" ש"חוקר ודורש" את צד השני, עד שבטעות נזרקה מלה לא-נכונה מפיו וכןשהדין שוטה או חונף להטוען-כלומר, רוצה שהטוען יביא לו הרבה ביזנעס או רוצה למצוא חן בעיניו-נופל בפח ובא לו דרך עקלתון ו"מעייין" על דברי הבל ומה-בכך} ועושים מזה רעש גדול ובונים בניינים אדירים), עד ש"מוצא" החכם ע"י פליטת פה של הנודר, איזה היתר: אילו היית יודע וגו' היית נודר? עיין במשנה וגמרא דוגמאות לזה. אך זה עיקר הלכה למשה מסיני: שיעשה החכם כל

מיני פלפולים רחוקות ולמצוא "פתח" להתיר. וכבר אמרו חכמינו: היתר נדרים פורחים באויר, כלומר אין לו רמז במקרא אבל כך קיבלנו שאפשר "להתיר" נדרים.

רופא מומחה ריפא הרבה בני-אדם. וקמיע מומחה=כתב לחש או צרור של בשמים קשור בגוף האדם לצורך רפואה, וכבר עזר {לפי דברי הבריות} הרבה.

מומחה לרבים שטעה בדין פטור מלשלם. נרחיב על מאמר זה.

בזמן המשנה-מתחילת בית שני עד כמאה שנה אחר החורבן (500 שנה)-היה "נשיא", וסנהדרין/בית הוועד, ובכלל דור היה נשיא/פרנס אחד, שכל ישראל נכפפין וסרים למשמעתו, אחד מתפקידיו "להסמיך"=קורא לו שם "רבי", והוא מוכשר לדון-זה כולל: התרת בכור, ראיית דם נדה, התרת נדרים, לדון דיני ממונות ודיני קנסות ונפשות. רק בארץ ישראל אפשר לסמוך, אבל מי שנסמך, יכול לעשות כל דברים הנזכרים בכל מקום שירצה.

בדור שני של אמוראים, שנפסקה יישוב חכמי ישראל בא"י מחמת שמדא, ועיקר מרכז התורה וחכמיה השתרשה בבבל, נתבטלה לגמרי "סמיכה" המדובר למעלה, וכתחליף לזה קם "נטילת רשות מריש גלותא". מצד אחד נתנו לו תוקף דוגמת סמיכה העתיקה, אך לענין: עיבור השנה, דיני קנסות, חבלות, שור תם-הסתייגו בכל תוקף, ומחו בכל מי שרצה לדון אלו הדברים. כי מציון תצא תורה ודבר ד" מירושלים!

כשנזכר בש"ס מלת "מומחה", צריך לבדוק ולתרגמו לפי הענין. לדוגמה: כשאמרו דמדאו' "תלתא מומחין בעי" לכל דין שיהיה, היינו

סמוכין בא". ולפי"ז א"א לדון כלל שום דבר בבבל או בצרפת רק משום "תקנה שלא תנעול דלת". מצינו שגזרו מלכות הרומי שלא לסמוך (כי בזה הראו חכמי ישראל, "עצמאות"), אך ריב"ב מ"אן לשמוע, וישב בין אושא לשרפרם-מקום גלוי ומפורסם לכל-וסמך חמשה תלמידים ובתוכם ר"מ ר"י ר"י ור"ש- עד שהכירו בו והרגוהו לאלתר. בן זמא וכן עזאי משום איזה סיבה לא זכו לסמיכה. כל אחד מסנהדרין של כ"ג צריך סמיכה. מצינו בב"מ שריו"ח הבטיח לר"ל שאם יחזור בתשובה, יסמכו בשם "בירבי". ר' זירא סליק לא"י ושמח מאד שזכה ליסמך. רבי רצה מאד לסמוך את שמואל, אך לא איסתייעא מילתא (כנראה שהמתין לאיזה "שעת הכושר") עד שאמר לו שמואל כי חוזה באיצטגנינות שלא יזכה להיקרא "חכם". רב וכן רבב"ח נסמכו-בהשתדלות ר"ח-ע"י רבי לפני ירידתם לבבל. ריו"ח סמך לר' יוסי בר חנינא ע"י השתדלות ר"ש בר אליקים, בגלל שהשיב לו איזה דבר אך לבסוף חזר בו והביע: הואיל ועלה לא ירד! ר"מ נסמך ע"י רע"ק אך לא "קיבלו" (כנראה שחשב שלא מגיע לו) עד שסמכו ריב"ב. אף מצינו ר"אמי ור"אסי (אמוראי א"י, דור שני) שנסמכו, אבל אחר דור זה לא נזכר עוד "סמיכה".

אחר תקופה זו התחיל "נטילת רשות" וזה מועיל לפטור מלשלם אם טעה בדין (מעניין: "סמיכה" לא מהני לענין זה [עיין סנהדרין ה. ותבין]), אך לא מועיל לדיני קנסות ולעיבור השנה.

בהפרת נדרים, "יחיד מומחה" מפר, ופירושו: חכם גדול (עיין ר"ן נדרים ח, דר"ה ור"ן שרו נדרא ביחיד, אע"ג דלאוו סמיכי), או ג' הדיטות, עיין לקמן.

התרת בכור כשיש מום מובהק, ע"פ ג' בני-כנסת (לאפוקי יושבי קרנות-אנשים שמעולם לא המשך בעל"ז

שאלה:

ראובן ביקש משמעון שימכור לו איזה סחורה בתוך חנותו, לימים, אמר שמעון לראובן: אין רצוני להחזיק סחורתך בחנותי עוד, בא ותטלם, אך ראובן לא נענה לו ומעולם לא בא, מה יעשה שמעון?

תשובה:

יזהירוהו שאם לא יקחם עד זמן פלוני, יזרקם החוצה. אי נמי מפני השב אבידה, ימכרם לאחרים דווקא, בזול—אף פחות משוויין—ויניח (לא ישתמש) הדמים עד שיבא הבעלים. נראה לי, אם מכרן ע"מ ליקח הדמים לעצמו, נעשה עליו גזלן, ונתחייב לשלם כל שוויו. (ב"מ פרק המפקיד ודף ק).

נא ונא לשלוח כל הערותיכם החשובות, במיוחד, לשאוב מים מבור בית לחם להשקיתנו.

המשך מע"ד

למדו שום משנה או גמרא וק"ו סברא) ולר"י אפי" יש שם כ"ג (כלומר ב"ד שכולם "סמוכין"), לא יישחט אלא ע"פ מומחה=בקי ומבין במומין.

להבנת העניין: יש שני חלקים בתלמוד תורה, לדעת information בלי הבנת כלל וכלל למה הדבר כן. ממש כחמור לעול ושור למשא [לצערנינו נשתכח מאד מאד חלק זו בזמנינו, וזה מחמת כובד הגלות והשקפת העכו"ם, ויתבאר להמבקשים]. (2) מהלך מיוחד -שונה בישיבת סורא ונהרדעא- איך "לדייק" ולפלפל ולהוציא ממשנה או ברייתא איזה ענין, לפעמים בלתי נראה כלל בהשקפה ראשונה. הראשון=גמרא, השני=סברא.

אחרון חביב: דיני ממונות כגון הודאות והלוואות, ע"פ ג' הדיטות ולא צריך שום חשיבות מיוחדת, רק שלא יהיו יושבי קרנות=אנשים שמעולם לא "גמרו" שום דבר (רועי-בקר), אבל מי שהוא "מומחה לרבים" דן אפילו יחיד, ואף אם טעה (שנמצא משנה או גמרא או מציאות נגד פסקו) פטור מלשלם, דאמרינן, מולא בישא דהאי גברא קגרים ליה דטעה! [דוגמא לטבח אומן שקלקל וניבל בהמה, פטור (אם עושה מלאכתו בחנם-דאל"ה הוי ש"ש וחייב)

ובמומחה שדן, ע"כ בחנם דן, דאי בשכר בלא "ה כל דיניו בטיילין].

נעתיק דברי ר' שרירא מה זה מומחה לרבים "רב מובהק דבקי

במשנה ובגמרא ומנסו ליה זימנין סגיין ולא חזו טעותא". מנסו, חזו=חכמי הדור הקודם שהם עצמן "מומחים" כבר! ושוב אין צריך סמיכה או נטילת רשות.

מצינו הרבה בלשון התלמוד, מילים אלו: "גמרא" "סברא". פסחים פ"ח גמרא גמיר להו בשריפה. תענית כ"ט נלכדה ביתר, גמרא. ערל פסול לעבודה, גמרא. ר"מ למד גמרא אצל ר"ש והדר סברא אצל רע"ק. גמרא

מכון להוצאת תלמוד ירושלמי
בהוצאת פירוש מקיף וקל להבין
מותאם ללומדים ומתחילים, עם ציורים.

מי שרוצה ליטול חלק במשימה חשובה זו, ולהנציח שמו או שם אהוביו על כרכים היוצאים בקרוב, יפנה למספר טלפון של מערכת תחכמוני הנזכר למטה.

ל י ת ר
הבהרה, עיין
יבמות כ"ה,
חכם שאסר
את האשה
על בעלה
(מחמת
שלא רצה
להתיר הנדר)
וגירשה
בעלה,
לא ישאנה
החכם - דאיכא

לזות שפתיים. ואיבע"ל: כנס, מהו שיוציא? ופשטו מאיזה ברייתא, כנס לא יוציא. והווינן, גמרא או סברא? כלומר זה fact וא"ל למצוא שום "דיוק" או שאפשר לדייקו מאיזה משנה. ומתריצין, סברא! מדמצינו בדין שונה דאסור לישא אשה מטעם רינון, אבל כנס לא יוציא.

הנני להכריז שוב:

שהננו מפסיקים בקרוב להפיץ הגליון בבתי מדרשים, ומי שרוצה בהגליון יועיל בטובו לשלוח פקס או אי-מייל שלו, ויקבלנו. פקס מספר 1-718-301-1771 או אי-מייל weeklygilyon@gmail.com

בית דין צדק נבעת המורה

מומחים לענייני ממונות ואישות

~ ישיבות ב"ד נקבעים לאלתר ~
~ פס"ד ללא התמהמהות מיותרת ~
~ תשלומין בלתי תלויה באורך הזמן וישיבות ב"ד ~

718-930-4923

אפשר להשיג הגליון ע"י
weeklygilyon@gmail.com

להזמנת או להעברת על הגליון הזאת במחיר
נמוך נא להתייעץ:
646-546-9748

גליון בשבת תחכמוני

1973-60th St. #123

Brooklyn, N.Y. 11204